

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrto leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrto leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 30. julija 1873.

Obseg: Zakaj nektero popolnoma dorašeno drevó vendar ne rodi? — Kako se Nemčija boji Turške goveje kuge. — Kmetijski tabor v Zagoricah na Gorenskem. — Poročila o Matičnih zborih. — Jeremijada starega Slovenca. — Cerkevna svečanost pri starovercih na Bojancah in marsikaj družega. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Zakaj nektero popolnoma dorašeno drevó vendar ne rodi?

Tù je treba pogledati, kje da je zadržek?

Zadržek utegne biti v zemlji. Če je zemlja zlo pusta, da korenine živeža za rejo drevesa in sadú ne najdejo; ali če je njihov živež slab in reven, se vé da tako drevó ne more sadú imeti, kakor tudi žito ne, če je v pušči, in krava mleka ne, če je zastradana. Takemu drevesu se mora zemlja globoko okopati in zboljšati, to je, dobre prsti koreninam dati, da bodo več in boljšega živeža imele.

Če je pa zadržek v deblu, to je, če ima debelo, trdo skorjo, ali pa je tako v senci, da ga solnce vsega obsijati in mu lesa zadosti pregreti ne more. Tako drevo ne more sadú roditi, ali ga pa le na eni strani ima, na drugi pa ne; ker muzga ne teče enako po lesu, in tistega živeža, katerega po listu dobiva, s tistim, ki iz korenin pride, v rodovitnost ne združuje: takemu drevesu se kaj lahko pomaga, če se mu stara in mrtva suha koža čisto odrza, in se mu tiste veje, ktere mu najbolj senco delajo, vzamejo. Če je pa vse drevó v senci, se mu, če je mogoče, solnce dá, ako se namreč tisto iz pota spravi, kar mu senco dela.

Če je pa v vejah zadržek, to je, če jih je preveč, če so pregoste, da druga drugo zavezujejo in topé, da jih solnce pregreti ne more, in muzga komaj les in perje preživí: tako drevó se mora zlo obrezati in vse veje, ktere senco delajo, iztrebiti in se mu jih le toliko pustí, kolikor okó presodi, da je dosti in prav. Če po tem še roditi noče, se mu veje začetka kresnika vkrivé ali pa prevežejo, da je muzga malo zadržana, in da v les preveč ne žene, ampak sadnje popke delati mora, kakor se tudi šparoni z vinskimi mladikami delajo in vkrivé, da mladike k rodovitnosti prisilijo. Tudi se prisili drevó k rodovitnosti, če ima muzge preveč, da le v les žene in raste, če se mu pušča, to je, v kožo po deblu vreza naredí, ali le po eni ali pa po oboji strani, kakor je treba, da nekaj muzge zgubi.

Nerodovitnost od vremena se težko odvrne, ker vreme ni v naši oblasti. Mraz, suša, prevéliká moča, toča škoduje sadju. Že v popkih vreme sad lahko skazí. Tri tedne o kresu drevje v rasti počiva, muzga takrat ne žene v les, ampak popke dela za prihodnje leto, cvetne, lesne in listne. Če je takrat toplo in tiho vreme, da se muzga po vsem drevesu za kožo lahko zadosti spari in k rodovitnosti pripravna naredí, veliko cvetnih

popkov iz mladik požene, iz katerih bo prihodnje leto cvetje in sad. Če je pa takrat dolgo deževno in mrzlo, da se muzga spariti ne more, ali pa suša, da muzge manjka, drevó ne more cvetnih popkov narediti, ampak komaj slabe lesne in listne napravi, in pomladi ne bo ne cvetja ne sadú. Tega mi ne moremo odvrniti, razun suše, če takrat korenine polivamo; pa dobro je vendar že prej vedeti, če bo drugo leto sadje cvelo ali ne, da se vé staro sadje hraniti ali pa prodati.

Ravno tako se po vremenu tudi na drevji cvetje skazí, da sadú ni. Če drevje pred perjem cvetje pokaže, bo odpadlo, ker nima tistega potrebnega živeža, katerega po listji ali perji dobiva. Tako cvetje se ne more zadosti izgoditi in na lesu vrasti. Tako češnje, češplje, ki vsako leto cvetó, pa malokdaj v perji, malokdaj obrodé. Če se tako drevje kakih 8 do 10 dni prej okoli korenin okopá in z brinjevimi ali pa smrekovimi vejami ali snegom ali ledom ali blatom korenine pokrijejo, se razcvetenje zadrží tudi skoraj toliko dní; med tem se začno lesni in listni popki razvijati, in drevó cvete potlej v perji. Pa ne yem, če bi to vselej in povsod gotovo pomagalo. — Če bi sadje preveč cvelo, bi ga tudi malo ostalo. Pomaga, če se takrat takemu drevesu korenine zalivajo in prej v taki vodi živalski ostanke, kostí, parklji, rogovi, usnjevi zrezki itd. kuhajo. — Če ob sadnem cvetju dežuje, da rodívni prah v dno sadnega ploda pasti ne more in ga tudi čbelice ne prenesó, se cvetje skazí. Pomaga, če se drevó včasí pomaja.

Gospodarske novice.

Kako se Nemčija boji Turške goveje kuge.

Nemški zavezni svét (Bundesrath) je za to, da se odvrne Turška goveja kuga od Nemčije, sklenil sledeče:

1. Velika siva goveda iz Galicije (Poljskega), Bukovine in Ogerskega se za zdaj nikakor ne smejo niti pripeljati v Nemčijo niti peljati skozi Nemčijo.

2. Pa tudi druga goveja živina iz Avstrije in Ogerskega za zdaj ne sme niti v Nemčijo niti skozi Nemčijo, ako ni po gosposkinih spričalih dokazano: a) da je najmanj 30 dni pred odhodom na Nemško bila zunaj Galicije, Bukovine, Ogerskega, Erdeljskega, Hrvaškega in Slavonskega; b) da tam, kjer je živina zadnji čas bila, pa tudi 35 kil. v okolici ni goveje kuge in da se tudi ni peljala skozi okužene kraje; c) da je živina pred vstopom čez mejo Nemško preiskovana bila od uradnega živinozdravnika in za zdravo spoznana.

To je sicer ostra postava, a prav pametna, da se nemški kraji obvarujejo nesrečne kuge; nam pa je tudi koristna, da Avstrijska goveda ostanejo doma.

Dokler Avstrija ne bo na to delala, da si pridobi dovolj goved doma, to je, v deželah našega cesarstva Avstrijsko-Ogerskega, in ne prepové vse vpeljave iz Bosne in drugih Turških ali Ruskih krajev, zmirom bodo grozno veliko škode trpeli po tej kugi.

Taka prepoved bi se pa tem lože brez skrbi, da bi ne imeli potrebnega govejega mesa dovolj, izpeljala, ko bi se prepovedalo, da ne bi se smela teleta brez konca in kraja klati. Telečje pečenke Angleži, na priliko, malo povžijejo, čeravno so bogat narod; njim je tudi očja pečenka in druga pečenka priljubljena. Tele zaleže le malo ustam, vol pa mnogim.

Kmetijski tabor v Zagoricah na Gorenskem.

Kmetijski tabor, ki ga je, kakor so „Novice“ že omenile, osnoval drage volje prof. Povše, naš rojak in učitelj kmetijstva v Gorici, in kateremu se je pridružil gosp. dr. Razlag, je bil našim Gorencem čisto nova stvar. Po minuli popoldanji službi Božji v nedeljo 20. dne t. m. se začnejo gospodarji zbirati v županovi hiši pri Daneju v Zagoricah. Hiša vsa je bila z venci in mlaji okinčana. Visoko nad streho vihrala je zastava z deželnimi barvami, ter kazala, kje da želi naš rojak svoje brate podučevati. Nepričakovano veliko ljudstva se zbere ter željno pričakuje poduka. Živahno se med seboj pomenkovajo; ko pa stopi dr. Razlag na oder ter pozdravi zbrano množico, vse omolkne in pazljivo poslušajo svoja učenika. Za dr. Razlagom prične gosp. prof. Povše svoj poduk o pravilnem ravnanju z gnojem in napravi gnojišča. Za njim je dr. Razlag govoril o čbeloreji in na to povzame zopet profesor Povše besedo o reji goveje živine. Z velikim veseljem je zbrana množica poslušala, in marsikdo je priki-moval z glavo, rekši svojemu sosedu, „saj je rest tako“. Celó imenitno gospó (baronico Cojzovo), ki sicer ne slovi za posebno domorodkinjo, sem slišal obžalovati, da premalo ume jezik slovenski, da tedaj ni mogla vsega razumeti, kar sta gospoda predavala. Posebno prof. Povše je s svojim dobro umevnem glasom in marsiktero šaljivo opazko vedel ljudi do konca pazne ohraniti, tako, da je marsikteremu lepi čas prehitro minul. Zato je včinilo občno veselje, ko je profesor Povše zagotovil, da je pripravljen, dokler je še v Bledu, še tako očitno podučevanje napraviti. Upajmo, da lepi nauki brez sadu ne bodo ostali. Enega vsaj sem koj slišal, da hoče pravilno gnojišče napraviti, in drug, ki je že popred na to mislil, bil je v misli svoji potrjen. Je li še mogoče, od sl. kmetijske družbe dobiti podpore za gnojišča? *) Čast in hvala našim vrlim Gorencem, ki so z očitno radostjo poslušali poduke o boljem gospodarstvu, in čeravno je bila množica obila, vršilo se je vse v najlepšem redu od konca do kraja tako, da celó ces. komisarju se ni potrebno zdelo čuti nad redom in je šel po svojih potih. Tako ljudstvo bo li kdo surovo in brez srca imenoval? Tako psovati ga more le tak, kdor sam srca za ljudstvo nima, ampak le sebe pozna in sebe išče. Gorencem ima um in srce na pravem mestu; on pa tudi vé, kdo mu dobro želi. On premišlja dobro, predno se za kako reč odloči, potem se je pa tudi drži. Ko bi ljudstvo naše ne bilo tako stanovitno in bi ne vedelo razločiti, kaj mu je dobro za dušo in telo, davno že bi bilo zgubilo svojo

*) Nadjati se je, da sl. ministerstvo kmetijstva zopet dovoli državne subvencije, za ktere je družba kmetijska prosila.

vero in domoljubje, kajti slabih izgledov je dosti in zapeljivih liberaluhov tudi ne manjka — v najlepšem kraji naše domovine.

Znanstvene stvari.

Poročila o Maticinih zborih.

Poročilo o XXVIII. skupščini Maticinega odbora

17. julija 1873.

Gosp. dr. E. H. Costa prične sejo 4¹/₄ ure popoldne, ko so se bili sešli naslednji odborniki: gospodje dr. J. Bleiweis, Fr. Kandrnl, A. Lésar, J. Marn, Pleteršnik, dr. Poklukar, dr. Razlag, Fr. Sovan, Iv. Šolar, Iv. Tomšič, Vavrū, Vilhar, dr. Vončina in Mir. Žakelj, ter najprej naznani odboru, da je Maticin zastopnik pri Jungmanovi svečanosti bil maticar g. inženir Jan. Pribil, kteremu se je dalo poverjenilno pismo; vrh tega se je isti dan iz odbora odposlal tudi poseben telegraf. pozdrav; — potem objavi, da je g. E. Picot tajniku poslal mnogo francoskih knjig, da se razdelé med Slovence; odsek, ki se je kmalu potem sešel, je sklenil, te in druge knjige, ki po tej poti še dojdejo, večidel dati v dar bogoslovskim, gimnazijskim in realnim knjižnicam, da jih more brati mnogo dijakov tudi prihodnjih časov. Tako se je tudi letos zgodilo. Prošnji g. Marnovi, naj bi se v prihodnje obdarila tudi knjižnica Alojzijeviška, predsednik obljubi vstreči.

1. Zapisnik XXVII. odborove seje se potrди.
2. Tajnik prof. Lésar o Maticnem delovanju od poslednje odborove skupščine poroča tako-le:

Od poslednje odborove skupščine so jako marljivo pristopali k Matici. Oglasilo se jih je 162, med temi sta med ustanovnike izmed letnikov z nevšteto jima dosedaj plačano letnino prestopivša gg. Drag. Žagar in Fr. Kastelec in še štirje novi ustanovniki, in sicer: g. dr. J. Gogola, gospica Fani Blaznik, g. Alojzij Domicelj in g. Jurij Česnik.

Moj nasvet se glasi: Naj sl. odbor vse naznanjene mu sprejme med Maticne ude. (Odbor odobri nasvet.)

Glavne knjige zadnja številka je danes 2710.

Pri dopolnilni volitvi novih odbornikov bode treba ozir imeti ne le na odbornika, ki je odmril, blagi baron Anton Zojs, ampak tudi na g. Trstenjaka, ki se je odpovedal odborništvu. — Predsednik dr. Costa predlaga: naj g. Trstenjaku sl. odbor pismeno zahvalo izreče, ne le za njegovo marljivo delovanje v odboru, ampak tudi sploh za vso zlasti pisateljsko podporo. (Odbor soglasno pritrdi.)

Mnogo poverjenikov smo v teku tega časa spremeni-li, ne le Matici — kakor se nadjamo — ampak tudi poverjenikom in udom sploh na korist ali olajšatev. Zlasti dvoje tožbe so dohajale pisarnici v tem oziru. Eni so pritoževali se, da je poverjeništvu preobširno, toraj posel prevelik in presilen, eni, da jim dela stroške, ki jim jih nihče ne povrne. Prvim se je posel zljajšal tako, da se je postavilo več poverjenikov, na priliko, za Radoliško in Mariborsko dekanijo po štirje. Ozir drugih se je odpisovalo, da si poverjenik, če mu nekteri društveniki ne povrnejo stroškov, sme sam plačati stroške iz Maticnih doneskov. Društvenikom in društvu je gotovo na korist in olajšavo pri delu, ako ima marljive poverjenike na ugodnih krajih; zato nam vstreže vsak dober svet ali pa ponudba, naj pride od koder koli.

Maticarji za 1872. in 1873. leta dobé „Letopis“, ki ima tudi na naslovu te dve številki, slej se mu tiska 16. pōla.